

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ“

1407 София, бул. „Черни връх“ 45, тел. 8147109, факс 9632188, e-mail: dans@dans.bg

Рег. №/..... Г.

Екз. ...

ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ“
(2018 г.)

София,
2019 г.

Методически бележки

Годишният доклад за дейността на Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) през 2018 г. е изготвен в изпълнение на разпоредбите на чл. 22, ал. 5 от Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност.

При разработването му са отчетени:

- нормативната база, регламентираща дейността на ДАНС;*
- актуализираната Стратегия за национална сигурност на Република България;*
- плановете и организационните документи, определящи ангажименти на ДАНС като елемент от системата за защита на националната и колективната сигурност.*

Предвид спецификата на дейността на ДАНС, голяма част от предприетите мерки за противодействие на установените рискове и заплахи за националната сигурност представляват класифицирана информация или информация от категорията, визирана в чл. 198 НПК.

МИСИЯ, ВИЗИЯ И ЦЕННОСТИ НА ДАНС

Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) е специализиран орган към Министерски съвет за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност. Устройството и дейността на Агенцията, статутът на нейните служители и правомощията на органите ѝ се определят в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ и правилника за неговото прилагане. Правомощия и задължения на органите на Агенцията са регламентирани в редица други закони.

Мисията на Агенцията е защита на гражданите, националните интереси и държавността. За изпълнението ѝ ДАНС извършва законовоустановени дейности за наблюдение, разкриване, противодействие, предотвратяване и пресичане на замисляни, подготвяни или осъществявани посегателства, насочени срещу националните интереси, независимостта и суверенитета на Република България, териториалната цялост, единството на нацията, основните права и свободи на гражданите, демократичното функциониране на държавата и гражданските институции и установения в страната конституционен ред.

Съгласно законовата си компетентност ДАНС осъществява **защита на националната сигурност от посегателства, свързани с:**

- ❖ разузнаване в полза на чужди сили;
- ❖ опасност за суверенитета, териториалната цялост на държавата и единството на нацията;
- ❖ противоконституционна дейност;
- ❖ международен тероризъм и екстремизъм, както и финансирането им;
- ❖ прилагане на сила или използване на общоопасни средства с политическа цел;
- ❖ миграционни процеси;
- ❖ опасност за икономическата и финансовата сигурност на държавата;
- ❖ застрашаване сигурността на стратегически за страната обекти и дейности;
- ❖ деструктивно въздействие върху комуникационни и информационни системи;
- ❖ международна търговия с оръжия и изделия или технологии с двойна употреба, както и производство, съхранение, разпространение и използване на оръжия за масово унищожение;
- ❖ опасност за екологичната сигурност на държавата;

❖ нарушаване функционирането на Националната система за защита на класифицираната информация.

За изпълнение на тези задачи органите на ДАНС извършват самостоятелно или във взаимодействие с други институции комплекс от дейности, в т.ч. контраразузнавателна, оперативно-издирвателна, оперативно-техническа, информационно-аналитична и прогностична, контролна, координационна и методическа.

Цялостната дейност на Агенцията се осъществява въз основа на следните **принципи**:

❖ спазване на Конституцията, законите и международните договори, по които Република България е страна;

❖ зачитане и гарантиране на правата на човека и основните свободи;

❖ защита на информацията и на източниците за придобиването ѝ;

❖ обективност и безпристрастност;

❖ сътрудничество с гражданите;

❖ политически неутралитет.

Структурата на ДАНС е съобразена със законовите задачи, динамиката на средата, актуалните рискове за националната сигурност и ангажиментите по защита на сигурността на ЕС и НАТО.

ДАНС е подчинена пряко на министър-председателя и се ръководи от **председател**, който се назначава с указ на президента на Република България по предложение на Министерския съвет за срок 5 години. Председателят се подпомага от **двама заместник-председатели**, които се определят с решение на Министерския съвет за срок 5 години по предложение на председателя на агенцията.

Управленската визия на ръководния екип на ДАНС е Агенцията да се развива като устойчива, надеждна, ресурсно осигурена и адекватна на съвременните заплахи служба за сигурност, ползваща се с доверие и призната заради постиганите резултати и професионализма на служителите си.

Приетите и споделени ценности в ДАНС са професионализъм, отговорност и безпристрастност, лоялност и интегритет, екипност и приемственост, лидерство.

КРАТКА ИСТОРИЯ

През 2018 г. Държавна агенция „Национална сигурност“ отбеляза **10 години от създаването си** и **111 години от институционализирането на българското контраразузнаване.**

Първият нормативен акт, който урежда създаване на контраразузнавателна структура в България е Законът за столичната полиция. С него в рамките на Столичното градоначалство се открива отделение „Обществена безопасност“. Законът е обнародван в „Държавен вестник“ на 04.01.1907 г. Впоследствие звеното е преместено в Министерството на вътрешните работи. От средата на 50-те години на ХХ-ти век контраразузнавателните функции се изпълняват от структури на „Държавна сигурност“.

След демократичните промени, през 1990 г. е създадена Национална служба за защита на конституцията, която през 1992 г. се трансформира в структура на МВР под наименованието „Национална служба „Сигурност“.

През 2008 г. със специален закон¹ е създадена Държавна агенция „Национална сигурност“, като освен „Национална служба „Сигурност“ в състава ѝ са включени Дирекция за защита на служебните връзки – МВР, контраразузнавателна структура от Служба „Военна полиция и Военно контраразузнаване“ – Министерство на отбраната, и Агенция „Финансово разузнаване“ – Министерство на финансите.

Професионалният празник на служителите на ДАНС е 4 януари – датата на обнародване на Закона за столичната полиция през 1907 г.

¹ Обн., ДВ, бр. 109 от 20.12.2007 г., в сила от 01.01.2008 г.

СРЕДА НА СИГУРНОСТ И ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА РИСКОВЕТЕ И ЗАПЛАХИТЕ ПРЕЗ 2018 Г.

1. Международен тероризъм

Среда на сигурност

Международният тероризъм остава основна и непосредствена асиметрична заплаха за сигурността в глобален план. През 2018 г. рискът продължава да е свързан основно с действията на „Ислямска държава“ и асоцииращи се с нейната идеология лица, които в голяма част от случаите нямат конкретни връзки с терористични организации. Променят се акцентите в екстремистката пропаганда, като все по-често се включват **призиви за използване на токсини и патогени** при атаките. Броят на завръщащите се **чуждестранни бойци** от конфликтни региони намалява, но те **остават устойчив фактор за терористична заплаха** за държавите им по произход. Заплахата има своето отражение и в **страните от Балканите** чрез вероятността за завръщане на част от тях и участието им в терористични действия, включително в резултат на продължаващата пропаганда на „Ислямска държава“ за атаки в региона.

През 2018 г. **не е получавана информация за подготовка или осъществяване на терористична дейност** в България, за подготвяно нападение срещу български граждани и интереси зад граница и за изграждане на терористични структури на наша територия. Независимо от това **рискът от извършване на терористични атаки** у нас и/или срещу български граждани и обекти в чужбина остава актуален. Основни фактори за това са географското положение на страната ни като част от маршрутите за преминаване на чуждестранни бойци, съществуващите на наша територия обекти на трети страни, които са сред традиционните цели на терористични организации, и джихадистката пропаганда в интернет, под чието влияние попадат отделни лица. Остава рискът при атентати в други страни да бъдат уредени животът и здравето на намиращи се там по различни поводи български граждани.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите²

Мерките за предотвратяване и минимизиране на рисковете и неутрализиране на опасностите за националната сигурност включват както самостоятелни действия на Агенцията, така и такива в рамките на създадените механизми за взаимодействие с другите служби за сигурност и обществен ред, и със съюзнически служби.

Акцентираща се върху **изпреварващо получаване на информация и проверка на всички сигнали**, които съдържат индикации за възможна терористична дейност. **Контролират се рискови категории лица и групи**, симпатизиращи на терористични и екстремистки структури. Провеждат се активни действия за **долавяне на индикации за проповядване и налагане на радикални идеи**, включително по отношение на пребиваващи извън страната български граждани. Във взаимодействие с други държавни структури се работи за недопускане пребиваването на чужди граждани, развиващи рискова дейност сред някои общности у нас.

По отношение на пътуващите **чуждестранни бойци** се използва разработената и въведена в ДАНС **система от индикатори за идентификация**, като се проверява всеки случай и се предприемат своевременни действия. Обезпечават се инфраструктурни обекти, представителства на международни организации, сгради на дипломатически и консулски представителства, места с висока концентрация на хора и други обекти, определени като рискови.

Намирацията се в ДАНС **Национален контратерористичен център** дава възможност да се осъществява **оперативно сътрудничество и непрекъснат обмен на информация** по линия на противодействието на тероризма в режим 24/7 с компетентните държавни структури и служби във всички държави от ЕС и НАТО. Той предоставя своевременна информация, необходима за вземането на бързи и координирани решения за действия спрямо лица и групи, съпричастни към терористична дейност. На 25.01.2018 г. **Националният контратерористичен център е посетен от координатора на Европейския съюз Жил де Керхов** в рамките на работна среща с председателя на Агенцията. Обсъдени са актуалните терористични заплахи, процесите на радикализация, пътуващите бойци и рисковете, свързани с незаконната миграция.

² Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

ДАНС осъществява обмен на информация в многостранен формат чрез участие в заседанията на Работна група „Тероризъм“ на Съвета на ЕС, форуми на службите за разузнаване и сигурност и чрез създадената по инициатива на ЕВРОПОЛ **мрежа за обмен на информация за пътуващи терористи** (*фокусна точка FP Travelers*).

Поради съпричастност към терористична дейност, със заповед на председателя на ДАНС са **наложени принудителни административни мерки** „отнемане право на пребиваване“, „експулсиране“ и „забрана за влизане в Република България“ **на 15 чужди граждани**, а в **информационния масив на нежеланите чужденци** в Република България са включени **3 лица**.

От края на 2017 г. в ДАНС функционира и **Национално звено за получаване и обработка на резервационните данни на пътниците, превозвани по въздух (PNR)**, с цел подпомагане на действията по предотвратяване, разкриване, разследване и наказателно преследване на свързани с тероризъм и с други тежки престъпления лица. На 26.01.2018 г. европейският комисар за Съюза на сигурност Джулиан Кинг посети Националното звено, като подчерта значението на този инструмент за противодействие на заплахите от тероризъм и тежки престъпления, и насърчи предаването на опита и добрите практики към партньорите от другите държави-членки на ЕС, чиито звена са в процес на изграждане.

ДАНС изпълнява и законовите си компетенции за **наблюдение на финансовите потоци**, като при наличие на индикации, че определени операции биха могли да са свързани с финансиране на тероризъм, информацията се обработва приоритетно от компетентните звена на Агенцията или се предава към други институции за отношение.

2. Екстремизъм на нерелигиозна основа

Среда на сигурност

През 2018 г. ксенофобските послания на **крайнодесните структури в Европа** продължават да са свързани с пропагандирането на страх от ислямизация на континента, но **нарастват и антисемитските прояви и пропагандирането на превъзходство на бялата раса**. В повечето държави изявите им са непостоянни, с нисък интензитет, но в някои има организирани структури, провеждащи масови мероприятия, при

част от които се стига до нарастване на напрежението и сблъсъци с полицията.

Общите причини за мобилизацията на разнородните **крайнолеви и анархистки групи** в Европа продължават да са антифашизмът, подкрепата за мигрантите, екологични казуси, правата на животните, антиглобализацията, расизмът. Проявите на насилие са по-характерни за инициативите им в държавите от Западна Европа, докато в източноевропейските страни крайнолевиот екстремизъм има обикновено само виртуално присъствие, базирано на пропаганда в интернет.

В България активността на групите и организациите от **дясното екстремистко крило** се свежда основно до участие в отбелязвания на исторически събития и реакции при мероприятия на лица с нетрадиционна сексуална ориентация. Проявите им протичат без нарушения на обществения ред, като продължава тенденцията те да се опитват да се дистанцират от изградения през годините образ на ксенофобски и расистки организации и да се легитимират като патриотични и националистически. **Крайнолевите формации** имат много ограничена членска маса и слаба популярност, въпреки демонстрираната относително висока активност през годината. Техни членове участват предимно в социални и обществени събития и в протести срещу политиките на различни държави в Близкия изток.

Като цяло **заплахата** за обществения ред в България, **произтичаща от дейността на крайни десни и леви структури, се оценява като ниска**. Въпреки това е възможно при възникване на определени условия, като усложняване на социалната обстановка или възникване на конфликти на етническа или религиозна основа, да бъдат предприети по-крайни действия от тяхна страна, които да доведат до ескалация на общественото напрежение. Не могат да се изключат напълно индивидуални несъгласувани с определена структура изяви на радикализирани членове.

Допълнително субекти, свързани с интереси на външни за страната фактори, продължават да правят опити за насаждане на чужд национализъм сред определени общности и групи, което води до **засилване на дезинтеграционните процеси** сред тях.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите³

В цялостната дейност се акцентира върху превантивния подход. Провеждат се самостоятелни мероприятия и съвместни действия с други институции за недопускане на екстремизъм по време на прояви на лица с крайнодясна или крайнолява идеология и на етнизирването на инциденти с криминално-битов характер. Осъществява се мониторинг за долавяне на ранни признаци за намерения на български граждани, симпатизиращи на крайнонационалистически, расистки, ксенофобски идеи или анархизъм, за организиране и участие в прояви у нас и в чужбина, които биха застрашили сигурността и обществения ред. Възпрепятства се дейността на структури, способстващи за развитието на дезинтеграционни процеси сред българското общество.

Осъществява се постоянно сътрудничество със **съюзнически служби** за повишаване ефективността на съвместната работа по противодействието на екстремистки групи и организации по установения ред и за проверка на лица, които биха могли да представляват заплаха за националната сигурност.

3. Рискови процеси, свързани с миграцията

Среда на сигурност

Макар с по-ниски стойности спрямо предходни периоди, **активните миграционни процеси към Европа продължават.** През годината **основните потоци са насочени към Испания**, но и в държавите на **Балканите** пристигат и пребивават чужденци с миграционни намерения към държави от Централна и Западна Европа, чиито съображения са предимно икономически. **Проникването чрез потоците на лица, свързани с тероризъм, остава постоянен риск.**

³ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

През 2018 г. миграционният натиск към България запазва ниски стойности, следвайки тенденциите в общоевропейски мащаб и под влиянието на приеманите от институциите политики и мерки. Преобладаващата част от мигрантите продължават да разглеждат България само като **транзитна дестинация** по пътя им към други държави от Централна и Западна Европа, поради което предлаганите от България **интеграционни програми не предизвикват интерес сред тях**.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите⁴

През 2018 г. в ДАНС се предприемат своевременни комплексни мерки за неутрализиране на рискове и заплахи за националната сигурност, свързани с промени в миграционната обстановка. Самостоятелно и във взаимодействие със съюзнически служби и с други държавни ведомства се работи по пресичане на канали за незаконна миграция и на схеми за легализиране престоя на лица от рискови държави на територията на ЕС. В резултат на предоставена от ДАНС информация на прокуратурата са образувани досъдебни производства и прокурорски проверки.

Извършва се постоянен обмен на данни и се провеждат регулярни експертни срещи с представители на съюзнически служби по миграционни въпроси.

Двама чужди граждани са включени в информационния масив на нежеланите чужденци в България поради наличието на данни за съпричастност към организирането на канали за незаконна миграция.

В изпълнение на мерките за повишаване на готовността за реагиране при засилен миграционен натиск по границите на България, служители на ДАНС провеждат **интервюта по специализиран въпросник с незаконно влезлите в страната чужденци**. През 2018 г. са проведени **1685** интервюта, като **78** лица са определени като **потенциален носител на риск за националната сигурност** на България и са взети мерки за недопускане легализиране на пребиваването им у нас.

В изпълнение на **ангажиментите на страната ни в съответствие с Рамката на националния механизъм за презаселване**, служители на Агенцията участват в мисии в Турция на междуведомствен

⁴ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

екип за подбор на заявили желание чужди граждани да бъдат презаселени в страната ни.

През 2018 г. продължава да нараства обемът на осъществяваната от ДАНС контролна дейност по чл. 41 от ЗДАНС във връзка с пребиваването на чужденци у нас. Проучени са общо **87 687 лица** (71 359 за 2017 г. и 56 115 за 2016 г.). В резултат **не е допуснато влизане или пребиваване в страната на рискови лица**, кандидатстващи за визи, статут на пребиваване, българско гражданство и международна закрила.

4. Дейност на чужди специални служби срещу България

Среда на сигурност

Специалните служби на държави от региона и някои страни извън него запазват разузнавателните си интереси спрямо България в контекста на осъществяването на собствени стратегически цели и задачи. Продължават опитите за придобиване на класифицирана национална или чуждестранна информация, както и на информация с чувствителен характер за процеси в социалната, политическата, икономическата, военната сфера у нас. Разузнавателната активност спрямо България е насочена към позиции и отношения с държави от региона, с международни организации и институции, предвид членството на страната ни в НАТО и ЕС, с акцент върху Българското председателство на Съвета на ЕС през първото шестмесечие на годината. За изпълнение на разузнавателните задачи се прилага комплексен инструментариум, като с развитието на процесите в глобален мащаб нараства и ролята на киберпространството като среда за провеждане на операции. Продължава традиционната активност за подпомагане асимилационната политика на българските общности зад граница.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите⁵

Обхващат комплексни действия за установяване, предотвратяване, неутрализиране или минимизиране на рисковете за страната и за колективната евроатлантическа сигурност, свързани с

⁵ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

дейността на чужди специални служби. Използваните подходи включват и ефективно взаимодействие със сродни, съюзнически и партньорски служби. Висшите органи на държавната власт и компетентните институции са своевременно уведомявани за интереси, действия и опити за посегателства на чужди специални служби срещу България, като е предлагана експертизата на Агенцията за превенция или неутрализиране на опасностите.

През периода на **2 лица са наложени принудителни административни мерки** и са включени в списъка с нежеланите в България чужденци за срок от 10 години на основание придобити данни за съпричастност към чужди специални служби и дейност, насочена срещу националната сигурност на страната. Самостоятелно или в координация с други ведомства са предприемани оперативни мерки, водещи до отказ от дейност срещу България.

5. Финансова сигурност

Среда на сигурност

Основните предизвикателства за финансовата сигурност на страната през 2018 г. са свързани с:

- ❖ индикациите за дефицити при изпълнението от отделни финансови институции на препоръките на надзорните органи за подобряване на финансовите показатели в контекста на кандидатстването на страната ни за присъединяване към валутния механизъм ERM II и Банковия съюз и очакваната през 2019 г. допълнителна проверка;

- ❖ отнемането на лиценза на регистрирано в чужбина застрахователно дружество с клон у нас, което заедно с индикациите за неправомерни практики за натрупване на задължения и/или отказ от изплащане на претенции по възникнали в чужбина застрахователни събития, генерира обществено напрежение с потенциал за репутационни вреди за държавата;

- ❖ изготвяне у нас и разпространение на неистински парични знаци;

- ❖ използване за престъпни цели на технологиите за онлайн разплащания (в т.ч. чрез криптовалута), в т.ч. чрез нерегламентирано придобиване на финансова и лична информация чрез измами (напр. от типа „социално инженерство” и „фишинг”);

- ❖ дейност на нелицензирани инвестиционни посредници, в т.ч. чрез фиктивни онлайн платформи;
- ❖ опити за инвестиране в българската икономика на средства с неустановен/престъпен произход или за използване на българската финансова система за трансфер на такива капитали;
- ❖ реализиране на разнообразни схеми за нарушаване на данъчното, осигурителното и митническото законодателство, водещи до преки щети за държавния и общинските бюджети. През 2018 г. допълнително натоварване на бюджета на държавното обществено осигуряване създават схемите за неправомерно получаване на: пенсии и добавки за инвалидност; обезщетения за безработица от български граждани, чиято последна месторабота е била в държава от ЕС; обезщетения за временна нетрудоспособност и др.;
- ❖ опити за измами със средства по програми, съфинансирани от Европейския съюз. Затруднения пред ефективното усвояване на европейската целева помощ, особено по отношение на ключови инфраструктурни проекти, продължава да създава практиката за системно обжалване на различни етапи от процедурите.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите⁶

През 2018 г. защитата на финансовата сигурност остава сред приоритетите в дейността на ДАНС. В изпълнение на информационната си функция Агенцията регулярно предоставя информация на висшите органи на държавната власт и други компетентни ведомства за установени уязвимости, злоупотреби, нарушения, проблеми и процеси, свързани със стабилността на финансово-кредитната, фискалната система и усвояването на европейските фондове, както и предложения за нормативни промени и мерки за засилване на контрола и междуведомствената координация.

При изпълнение на законовите си правомощия за противодействие на заплахи за **финансово-кредитната система** Агенцията осъществява непрекъснатата координация и взаимодействие с отделните финансово-кредитни институции, с контролните и надзорните органи.

⁶ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

За противодействие на легализирането на средства с престъпен произход ДАНС осъществява координация с компетентни национални органи, съюзнически и партньорски служби. Съществена част от действията, насочени към минимизиране и неутрализиране на рисковете за националната сигурност, е контролната и методическата дейност по Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) и Закона за мерките срещу финансирането на тероризма.

На основание чл. 73, ал. 1 от ЗМИП с **12 заповеди** на длъжностно лице от ДАНС са **спрени 16 съмнителни операции на стойност 16 млн. евро** за срок от три/пет работни дни, а материалите по оперативните преписки са предоставени по компетентност на съответната прокуратура.

През 2018 г. от Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ - ДАНС са извършени **20 проверки на място на задължени лица** по ЗМИП (една от тях съвместно с органите на надзора) и **472 проверки по документи**. Връчени са 17 констативни протокола и 36 акта за установяване на административно нарушение, връчени са **89 наказателни постановления и 2 предупреждения**. Наложени са **имуществени санкции в размер на 158 500 лв.**, а по наказателни постановления от 2016 г., 2017 г. и 2018 г. са постъпили **113 000 лв.**

Като конкретни примери за осъществени през 2018 г. операции с участието на ДАНС могат да се посочат:

- в периода 17-18.01.2018 г. под ръководството и надзора на Специализираната прокуратура и съвместно с ГДБОП-МВР на територията на няколко града в страната е проведена специализирана операция за неутрализиране на **мощна структура за измами чрез създаване и разпространение на виртуална валута OneCoin**, която прогресивно набира клиенти у нас и в чужбина и предприема различни активности за легализиране на генерирания престъпен ресурс. Действията са извършени във връзка с международна поръчка за правна помощ от прокуратура в държава-членка на ЕС;

- на 07.06.2018 г. в резултат на активен международен обмен с партньорски служби с **цел пресичане на предикатна престъпна дейност**, на българска територия са задържани двама холандски граждани, съпричастни към международен канал за трафик на прекурсори за

производство на синтетични наркотични вещества. Иззети са над 16 хил. кг прекурсори и предпрекурсори. При производството на наркотични вещества **от задържаното количество химически вещества стойността на крайния продукт би била от порядъка на стотици милиони евро;**

- на 03.07.2018 г. в резултат на съвместни действия на България, Франция и Германия е осъществена международна операция и е пресечена схема за легализиране на значителни парични средства, чрез функционираща на територията на Франция и Германия престъпна мрежа, свързана с трафик на хора с цел сексуална експлоатация;

- на 02.07.2018 г. е пресечена схема за легализиране на финансов ресурс, придобит чрез финансови измами на територията на Франция и Белгия, **посредством използването на банкови сметки на множество български „кухи“ дружества**, регистрирани на социално слаби лица. Посредством засечената схема е прикрито местонахождението на около 3 млн. евро. Вследствие своевременно предприетите действия на ДАНС са **спрени финансови операции на стойност 1,2 млн. евро**, две лица са задържани и е образувано досъдебно производство.

За установяване, пресичане, наказателно преследване и превенция на данъчни и други престъпления с **негативен ефект върху приходната част на бюджета**, ДАНС работи в **активно взаимодействие с компетентните държавни органи** (МВР, Прокуратурата на Република България, Националната агенция за приходите, Агенция „Митници“, Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, Българския институт по метрология и др.). Осъществява се регулярно сътрудничество със съюзнически служби, като е извършван своевременно обмен на информация за физически и юридически лица организатори и/или участници в схеми за данъчни и други финансови престъпления.

По предварителна оценка, чрез **схемите за данъчни измами, пресечени от ДАНС през 2018 г., са нанесени щети на държавния бюджет за над 119 млн. лв.**⁷, а предвид дългосрочния характер на пресечената престъпна дейност, размерът на предотвратената щета е неколккратно по-голям. Допълнително, в рамките на проведените операции са иззети финансови средства и материални активи на обща стойност над 20 млн. лв.

По сезираща информация на ДАНС за данъчни измами през 2018 г. са **образувани общо 24 досъдебни производства и прокурорски**

⁷ Сумата включва установените щети по проведените от ДАНС операции и по образувани по информация на ДАНС досъдебни производства през периода, както и предварителна оценка на щетите по сезиращи справки, изпратени до органите на прокуратурата през 2018 г.

проверки. Допълнително са извършени дейности по компетентност по още над 90 наказателни производства и прокурорски проверки.

Като конкретен пример за резултатите от дейността през 2018 г. може да се посочи съвместна операция с правоохранителни органи на държави-членки на ЕС, при която е пресечена дейността на **международна организирана престъпна група, нанесла по предварителни оценки щети за около 60 млн. евро** на няколко страни, сред които България, Белгия, Германия, Италия, Португалия, Румъния и Унгария. В хода на операцията са задържани 58 лица.

Придобитата от ДАНС информация, която не е пряко относима към законовите ѝ функции, се предоставя своевременно по компетентност на съответните органи. Подадени от Агенцията данни (за предстоящ контрабанден внос на акцизни стоки и за държане и/или разпространение на акцизни изделия без бандерол) са дали основание за предприемане на мерки и осъществяване на операции от компетентните органи. Само при една от проведените по информация на ДАНС операции (12.04.2018 г., общ. Мездра) са открити и иззети **260 хил. къса контрабандни цигари**, а установената щета върху държавния бюджет е в размер на 87 хил. лв. Две лица са задържани и впоследствие са осъдени с влезли в сила условни присъди.

В периода 10-17.07.2018 г. във връзка с информация на ДАНС за **продължаваща незаконна експлоатация на газов сондаж** в землището на с. Деветаки, общ. Ловеч, от органите на МВР е проведена операция, при която са задържани 2 лица. Образувано е досъдебно производство по чл. 240а (нерегламентиран добив на подземни богатства) от Наказателния кодекс.

Служители на ДАНС продължават да участват в създадения с постановление № 89/16.04.2015 г. на Министерския съвет **Междуведомствен координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари (МКЦПККДРСТ)** при ГДБОП-МВР. Постъпващата в ДАНС информация за нарушения при търговията с горива в голяма част от случаите се насочва по компетентност към междуведомствения орган за извършване на проверки.

На 27-28.03.2018 г. под ръководството на МКЦПККДРСТ е проведена специализирана операция, в хода на която е извършена проверка на **13 обекта**, като информация за част от тях е подадена от ДАНС. За установените нарушения, сред които липса на дневни финансови отчети, необорудвани според изискванията и некоректно функциониращи

нивомерни системи и други, са съставени административно-наказателни актове.

На 02-03.07.2018 г. във връзка с постъпила информация от ДАНС за рисково поведение на икономически оператори, генериращо щети за фиска и под ръководството на МКЦПККДРСТ, е проведена специализирана операция на територията на гр. София. В хода на проверките е осъществен контрол на **9 бензиностанции**, съставени са административно-наказателни актове за установено нарушение на данъчното законодателство и на Закона за измерванията.

В ДАНС се извършва системен анализ на придобитите данни за уязвимости в процедурите и за неправомерно финансово облагодетелстване при **управлението и разходването на средства от фондовете на ЕС**. Информация за отделни нарушения е предоставяна за отношение на компетентните държавни органи, а при установяване на престъпление е сезирана съответната прокуратура. През 2018 г. представители на ДАНС взимат участие в провеждането на редовни срещи на съвета за борба с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (съвета АФКОС).

Под ръководството на прокуратурата е осъществена значителна по обем дейност за проверка на сигнали и противодействие на неправомерни практики, свързани с усвояване на европейски средства. Конкретен пример е проведената специализирана операция (12.06.2018 г.) под ръководството и надзора на Окръжна прокуратура - Ловеч, при която е задържан български гражданин във връзка с разследване по досъдебно производство, образувано по информация на ДАНС относно неизпълнение на служебни задължения при администрирането и контрола по проект по **Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“**. Лицето е привлечено в качеството на обвиняем, а според предварителните оценки щетите за фондовете на ЕС от престъпната дейност са в размер на около **117 хил. лв.**

Прокуратурата е сезирана и за извършени нарушения и представяне на неверни сведения при изпълнение на проект по **Оперативната програма за развитие на сектор „Рибарство“ 2007-2013 г.**, в резултат на което от бенефициента **противозаконно са усвоени над 2,5 млн. лв.**

Постъпили в ДАНС информации относно корупционно поведение на служители от общински администрации, свързано с неправомерно усвояване на европейски средства, корупционни практики при възлагането и изпълнението на проекти с европейско съфинансиране, за преференциално толериране на бенефициенти и търговия с влияние са

предоставяни на Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ) по компетентност.

6. Стратегически обекти и дейности

Среда на сигурност

Защитата на стратегическите обекти и дейности⁸ остава приоритет в дейността на ДАНС през 2018 г. в контекста на запазващата актуалност в световен мащаб заплахата от тероризъм и нарастващите посегателства в киберсферата.

Неблагоприятно влияние върху сигурността на стратегическите обекти и дейности в отделни сектори продължават да оказват финансовата нестабилност на някои дружества, кадровите и управленски дефицити. В отделни случаи **уязвимостите при осигуряването на физическата защита продължават да създават условия за достъп на неоторизирани лица и злонамерени действия, в т.ч. кражби на елементи и системи.**

През 2018 г. основният риск в сферата на **енергетиката** остава едностранната зависимост от вноса на руски енергийни ресурси, технологии и експертиза, имащи ключова роля за нормалното функциониране на основни мощности от енергийна система. Това обуславя стратегическите цели за повишаване енергийната сигурност на страната посредством реализиране на значими инфраструктурни проекти за диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на въгледороди.

Във вътрешен план основни рискови фактори остават високата междуфирмена задлъжнялост и нарастващите загуби на ключови държавни енергийни дружества, в т.ч. заради нарастващите разходи за въглеродни емисии. Финансовите проблеми налагат ограничения в инвестиционните и ремонтни програми, което създава предпоставки за повишена аварийност на част от мощностите. Периодично социално напрежение възниква сред служителите във връзка със забавено получаване на трудови възнаграждения и социални придобивки, а сред населението поради опасения от екологичен характер, свързани с вредните емисии при електропроизводството. Предприетите през 2018 г. от България действия за дерогация на европейските изисквания за вредни емисии от големи енергийни мощности са от ключово значение за запазване функционирането на важни за енергийната система на страната мощности, използващи

⁸ Съгласно Постановление № 181 на МС от 20.07.2009 г. за определяне на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност.

относително евтини местни ресурси и поддържащи заетостта в множество региони на страната. Заради високите цени на квотите за въглеродни емисии част от дружествата предприемат действия за използване на алтернативни горива (в т.ч. RDF⁹ и биомаса), което също предизвиква опасения за възможно замърсяване на околната среда.

Състоянието на отделни участъци и съоръжения от железопътната и пътната инфраструктура продължава да създава рискове при **транспортирането на пътници и товари**. Предпоставки за инциденти създават фиктивните технически прегледи на превозни средства и ограничените средства за поддръжка на жп подвижен състав. През 2018 г. се запазва напрежението сред превозвачите от автомобилния бранш, свързано с ограничаващи конкурентоспособността им нормативни промени. Това важи особено за противоречащите на националните ни интереси инициативи за промени на европейското законодателство в сектора на товарните превози.

Продължава отчитането на високи нива на **замърсяване на атмосферния въздух**, особено в по-големите градове, предмет на устойчива критика от Европейската комисия и повод за периодично обществено недоволство. В отделни части на страната запазват актуалност проблемите с регулярното снабдяване с качествена вода за питейно-битови нужди, в т.ч. свързани с незадоволителното състояние на инфраструктурата във водния сектор. Нерешените проблеми, свързани с изчерпване капацитета на отделни регионални депа за твърди битови отпадъци, продължават да създават условия за образуване на нерегламентирани сметища. Традиционно висока остава обществената чувствителност спрямо намерения за нови инвестиционни и икономически дейности в защитени територии и зони. Употребата и разпространението на нелицензирани/забранени в ЕС препарати за растителна защита продължават да оказват негативно въздействие върху екологичната и икономическата сигурност.

Различните механизми за заобикаляне на законовите разпоредби за усвояване на европейски и национални субсидии и злоупотребите при ползването на земеделски земи ограничават възможностите за развитие на **селскостопанския сектор**, което влияе пряко върху продоволствената сигурност. Основните рискове през 2018 г. остават свързани с изострената епизоотична обстановка, водеща до значими финансови щети за животновъдството и до ограничаване достъпа на българския производител до традиционни пазари.

⁹ RDF (Refuse Derived Fuel) – модифицирано гориво, получено от твърди битови отпадъци.

Запазва се високият конфликтогенен потенциал в **здравеопазването** поради предприетите мащабни промени, засилената социална чувствителност и наличието на множество икономически интереси. Продължава нарастването на обществените разходи за здравеопазване, особено в направленията „лекарства“ и „болнична медицинска помощ“, без съществено повлияване на обема и качеството на здравните услуги. Запазват се критичният недостиг на кадрови и финансов ресурс в част от държавните и общинските лечебни заведения и произтичащият от това процес по закриване на болнични отделения (в т.ч. с регионално значение).

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите¹⁰

За осигуряване на контраразузнавателна защита на стратегическите обекти и дейности в ДАНС се изпълнява комплекс от мерки, в т.ч. извършване на своевременен анализ и оценка на постъпващата информация с цел идентифициране на рисковете и уязвимостите за ключови елементи и системи. За отчетените през периода рискови процеси и негативни практики своевременно са уведомени висшите органи на държавната власт, компетентните ведомства и правоохранителните служби, а данните, съдържащи признаци за осъществен състав на престъпление, са предоставени на прокуратурата.

През 2018 г. в рамките на междуведомствена работна група, формирана със заповед на министъра на вътрешните работи, е изготвен анализ и оценка на риска и са определени стратегическите зони в стратегически обект „Временно възпрепятстващо съоръжение по българо-турската граница“ от значение за националната сигурност на страната, съгласно Постановление № 181 на Министерския съвет от 20.07.2009 г.

За определяне на конкретни мерки, гарантиращи физическата и информационната защита на стратегическите обекти, се провеждат съвместни с МВР **охранителни обследвания**. В съответствие с контролните си функции, през 2018 г. ДАНС е осъществила **10 108 проверки на лица за работа в стратегически обекти** (10 061 разрешения, 43 отказа и 4 отнемания) и **9 665 за конкретно възложена задача** в стратегически обекти и дейности (9 642 разрешения и 23 отказа). Извършени са **41 планови и 1 инцидентна проверки** на физическата сигурност на стратегически обекти и

¹⁰ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

зони. Извършени са и **5 618 проверки на лица по чл. 160 от Закона за гражданското въздухоплаване** във връзка със сигурността на гражданските летища, в т.ч. са издадени 47 отказа.

През 2018 г. представители на ДАНС са участвали в **междуведомствени експертни групи за:** съгласуване на становища и позиции на България във връзка с решения за синхронизиране на националното законодателство в областта на електронните съобщения, пощенските услуги, телекомуникации и информационни технологии (в рамките на междуведомствена група „Телекомуникации и информационни технологии“ към Съвета на Европа); изменения на процедурата за проучване за надеждност по чл. 160 от Закона за гражданското въздухоплаване (в рамките на постоянната работна група към Съвета за сигурност на гражданското въздухоплаване). Представители на ДАНС участват и в координационни центрове по места за предприемане на мерки срещу заболяването чума по дребните преживни животни.

По подадена от ДАНС информация за посегателства, застрашаващи сигурността на страната в сферата на **енергетиката**, са образувани прокурорски проверки, касаещи: доставка на оборудване за стратегически енергиен обект, закононарушения при сключването на договор за изкупуване на електроенергия от фотоволтаична електроцентраля, фиктивно изпълнение на дейност по договор със стратегическо енергийно предприятие и др. През 2018 г. е работено по други прокурорски проверки за длъжностни престъпления и закононарушения при провеждане на обществени поръчки.

По данни на ДАНС са образувани досъдебни производства за извършени престъпления при доставка на оборудване за стратегическо предприятие, както и за нерегламентиран добив на подземни богатства от газов сондаж без предоставена концесия.

Придобита от ДАНС информация за посегателства в сферата на **транспорта** е послужила за образуването на прокурорски проверки за: сключени неизгодни договори от държавно дружество; некачествени ремонтни дейности в железопътния транспорт; съставяне и попълване от частен железопътен превозвач на превозни документи с невярно съдържание. Постъпила в ДАНС информация относно изградена схема за кражба на авиационно гориво от длъжностни лица е изпратена по компетентност на МВР, а Изпълнителната агенция „Автомобилна администрация“ е сезирана за нарушения на Наредба № 11/2001 г. за движение на извънгабаритни и/или тежки пътни превозни средства.

През 2018 г. в рамките на противодействието на посегателства в сферата на **здравеопазването** по информация на ДАНС е образувано досъдебно производство за неправомерно сключване на договорни отношения между регионални структури на Националната здравноосигурителна каса и частно лечебно заведение. Образувани са и прокурорски проверки за: нарушения при провеждане на обществени поръчки за доставка на медицинско оборудване и на болнична храна; извършване на фиктивни оперативни интервенции в лечебно заведение; негативни практики при управлението на лечебно заведение; нарушения в специализирано лечебно заведение; нарушения в дейността на Комисията за лечение в чужбина; злоупотреба със служебно положение от ръководството на университетска болница. По част от прокурорските проверки са образувани досъдебни производства. Проведени са процесуално-следствени действия съвместно с МВР в рамките на досъдебно производство за неправомерно съхранение и употреба на лекарствени средства от медицинско лице.

С получена в ДАНС информация са сезирани по компетентност различни органи за вземане на отношение, в т.ч.: Изпълнителна агенция „Медицински одит“; Регионална здравна инспекция – Плевен; Министерство на здравеопазването; Министерство на вътрешните работи; Комисия за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество.

Във връзка с противодействието на посегателства в сферата на **селското стопанство**, на 09.06.2018 г. при съвместна проверка с Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) и МВР, иницирана по информация на ДАНС, в склад на търговско дружество са установени неразрешени за употреба препарати за растителна защита и е съставен акт за установяване на административно нарушение. В друг случай, след предоставяне по компетентност на БАБХ на данни за нерегламентирано разпространение на препарати за растителна защита на територията на област Силистра, са съставени констативни протоколи и са наложени административни наказания - глоба на стойност 10 хил. лв. Информация на ДАНС относно лице, придобиващо неправомерно земеделски земи чрез безприсъствена заверка на пълномощни, е предоставена по компетентност на МВР. Изпълнени и докладвани в срок са мероприятията по възложена от прокуратурата проверка относно нарушения при внос и износ на биохрана.

По информация на ДАНС относно посегателства, свързани с **екологичната сигурност** (замърсяване на почвата и подпочвени води чрез нерегламентирано изхвърляне на животински продукти; неправомерно

съхранение на опасни вещества; неправомерно заустване на отпадъчни води) са образувани наказателни производства. Прокуратурата е сезирана и за: закононарушения от длъжностно лице, ангажирано с контролни функции; неизпълнение на задължения на служител на водоснабдително дружество и манипулиране на измервателни уреди; неправомерно изхвърляне на строителни отпадъци; системно промишлено замърсяване на речни води.

Във връзка с функционалните си задължения за съгласуване на процедурите за отдаване на концесия и издаване на разрешения за търсене и проучване на **подземни богатства** и с оглед осъществяваните оперативно-издирвателни мероприятия за проверка на конкретни находища, терени и кандидат-концесионери, ДАНС е изготвила **11 отрицателни становища (от общо 137), свързани с наличие на рискове за стратегически обекти и дейности**. Допълнително, при постъпване на конкретни сигнали за незаконен добив на подземни богатства, са уведомявани компетентните органи - Дирекция „Природни ресурси, концесии и контрол“ при Министерството на енергетиката, Регионалните инспекции по околната среда и водите и Басейновите дирекции за съответната територия.

7. Киберсигурност

Среда на сигурност

Защитата на ресурсите в киберпространството остава важен приоритет в рамките на ЕС и НАТО предвид нарастващите способности на чужди държави и недържавни структури (в т.ч. терористични организации) за извършване на злонамерени посегателства.

Наблюдава се нарастване и усложняване на кибератаките в световен план. Основните цели са правителствени мрежи и стратегически обекти в енергийния, транспортния, отбранителния и финансовия сектор. Техническите, технологичните и кадровите дефицити в държавните институции и дружествата от значение за националната сигурност са с траен характер, а предприеманите мерки за отстраняването им продължават да са недостатъчни за противодействие на съвременните предизвикателства.

Запазва се тенденцията към нарастване на киберизмамите, предпоставка за което е пренасянето на голяма част от финансовите операции и търговските комуникации в онлайн пространството.

През 2018 г. пример за реализация на рисковете в информационната сфера е срывът на Търговския регистър и регистъра на

юридическите лица с нестопанска цел. В резултат е блокиран достъпът до важни за обществените отношения и стопански оборот системи, което създаде значително социално напрежение. За отстраняването на проблемите и за възстановяване на системата в кратки срокове е ангажиран съществен държавен ресурс.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите¹¹

През 2018 г. е приет специален Закон за киберсигурност (ДВ, бр. 94 от 13.11.2018 г.), като представители на ДАНС вземат активно участие в изготвянето му и дейности по хармонизиране на националното с европейското законодателство.

Агенцията осъществява своевременен анализ и оценка на постъпващата информация с цел идентифициране на рисковете и заплахите за спиране, неизправно функциониране или разрушаване на ключови елементи и системи от стратегически обекти. Извършени са редица дейности за осигуряване на защита на мрежи и системи, използвани за мероприятията, свързани с Българското председателство на Съвета на Европейския съюз. За повишаване нивото на информационна защита от страна на ДАНС се работи и в Хоризонтална работна група по кибервъпроси към Съвета на ЕС.

С цел редуциране на установените слабости в автоматизираните информационни системи са осъществени координации с отговорниците за информационното осигуряване на държавните ведомства и със съюзнически служби по въпроси, касаещи кибератаки и деструктивни процеси, насочени от и към държавната администрация. Извършени са дейности по отстраняване на слабости и възстановяване на компютърно-информационните системи на държавни ведомства, засегнати от кибератаки и технически сривове, включително наблюдение на процеса на възстановяване функционалностите на Търговския регистър, извършвано от ИТ специалисти на ангажираните фирми.

На ГДБОП-МВР е изпратена по компетентност информация за незаконни действия в интернет, в т.ч за опит за злоупотреба с малолетни лица и за финансова измама на български гражданин.

¹¹ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

Комисията за регулиране на съобщенията е уведомена от ДАНС за регулярно нерегламентирано излъчване, което смущава приема на телевизионен сигнал в конкретен регион. На виновните лица е съставен акт за установяване на административно нарушение, а излъчването е преустановено.

8. Международна търговия с оръжие и изделия или технологии с двойна употреба. Производство, съхраняване и разпространение на оръжия за масово унищожение

Среда на сигурност

Разпространението на оръжия за масово унищожение и на химически, биологични, радиоактивни и ядрени материали, използвани за терористични цели, **остава сред значимите рискове за глобалната сигурност**. Той е свързан основно с опитите на отделни държави с политически нестабилни или авторитарни режими да развият военните си способности, като придобиват и/или усъвършенстват такива оръжейни системи в нарушение на международните режими. Същевременно пропагандата в интернет определя **нарастваща заплахата от използване на химически, биологични и радиоактивни вещества за терористични нападения**. Развитието на ядрените технологии в нестабилни региони **предполага устойчив характер на риска от ядрен тероризъм** заради вероятността от атаки на съоръженията или за придобиване на ядрен материал от терористични групи.

В България през 2018 г. продължава **тенденцията за спад на производството** при някои оръжейни производители поради липса на нови дългосрочни договори. Въпреки това като цяло голяма част от държавите вносителите запазват висок интерес към продукцията на оръжейната ни индустрия, като при търговията страната ни изпълнява стриктно политиките за експортен контрол на продукти, свързани с отбраната и изделия и технологии с двойна употреба. Същевременно продължават опитите на външни фактори за осъществяване на целенасочени мероприятия по дезинформация в медиите, свързани с оръжейните доставки от България за други държави, с което се цели отстраняване от конкурентни оръжейни пазари.

Поради неспазване на технологичния процес и пропуски при съхранението им, значителни количества **оръжия и боеприпаси, подлежащи на утилизация**, все още носят потенциал от възникване на инциденти с причиняване на човешки жертви, материални щети и замърсяване на околната среда. С траен характер са **проблемите в складови помещения на Българската армия** (стар сграден фонд, неосигурена поддръжка, дефицити при физическата охрана), в които се съхраняват оръжия, боеприпаси, взривни вещества и други опасни материали.

Продължават да съществуват уязвимости (недостатъчен кадрови ресурс и липса на качествена материална база на компетентните държавни ведомства) и при **събирането, изследването и обезопасяването на опасни вещества и материали**.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите¹²

Самостоятелно и във взаимодействие с български институции и чужди специални служби през 2018 г. ДАНС предприема комплекс от мерки за разкриване, предотвратяване и пресичане на рисковете, свързани с **незаконна международна търговия с оръжие, изделия или технологии с двойна употреба**. Чрез съществуващия в Агенцията **Национален координационен център по контрапролиферация** се осъществява информационен обмен с компетентните български ведомства и съюзнически служби на други държави, и се координират дейностите по противодействие на разпространението на оръжия за масово унищожение.

През 2018 г. са проведени **10 операции** (самостоятелни и съвместно със съюзнически и партньорски служби) за неутрализиране на заплахите, свързани с международната търговия с оръжие, за минимизиране на критичните фактори при осъществяване на военни доставки за рискови крайни потребители и за ограничаване на дейността на рискови посредници на международния оръжеен пазар.

В рамките на **Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжия за масово унищожение**, по инициатива на ДАНС се предприемат мерки за недопускане и/или минимизиране на **риска за доставки на оръжие за рискови крайни потребители**: отказани са оръжейни сделки за страни с конфликти; отлагани са или временно са спирани сделки за извършване на допълнителни

¹² Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

проверки до получаване на гаранции за легитимността им и за надеждността на сертификатите за крайни потребители; завишава се контролът върху вноса на боеприпаси, предвидени за реекспорт към други държави. Създадени са рискови профили, заложи в системата на Агенция „Митници“, за своевременно придобиване на данни за сделки за дестинации, с повишен рисков потенциал.

През 2018 г. Агенцията е предоставила **194 становища** по чл. 14 и чл. 17 от Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба. Изготвени са становища и по **1070 сделки**, свързани с внос, износ, трансфер и брокерска дейност на продукти, свързани с отбраната. В изпълнение на контролните си функции ДАНС е извършила **41 проверки**, от които 32 по спазването на режима за дейностите с продукти, свързани с отбраната и по отношение на изделия и технологии с двойна употреба, и 9 касаещи безопасното използване на ядрената енергия.

През 2018 г. съвместно с представители на съюзнически служби е извършена подготовка на учения в България по линия на неразпространението на оръжия за масово унищожаване. Представители на Агенцията участват в различни международни събития, организирани по линия на противодействието на разпространението на такива оръжия.

9. Защита на класифицираната информация

Среда за сигурност

През 2018 г. са констатирани отделни уязвимости за Националната система за защита на класифицираната информация. Установени са и случаи, при които са налице признаци за осъществен състав на престъпление против информацията, представляваща държавна тайна.

Сред причините за нерегламентиран достъп са неспазването на разпоредбите на нормативната база и/или неефективният контрол в организационните единици при прилагане на мерките по физическа, персонална, документална, криптографска, индустриална сигурност и сигурност на комуникационните и информационните системи.

Мерки за противодействие на рисковете и заплахите¹³

В резултат на дейността на ДАНС по обезпечаване функционирането на Националната система за защита на класифицирана информация през 2018 г. се отчита повишаване на нивото на защитеност на обработваната, създаваната и съхраняваната класифицирана информация в организационните единици. При констатираните нарушения и индикации за нерегламентиран достъп се предприемат мерки за предотвратяване и недопускане настъпването на вредни последици за националната сигурност.

По данни на ДАНС, за злоупотреба със служебно положение и разгласяване на информация, класифицирана като „държавна тайна“ и „служебна тайна“, са образувани 2 досъдебни производства и прокурорски проверки. По други случаи е сезирана компетентната прокуратура с цел преценка наличието на данни за престъпление.

По установени от ДАНС уязвимости е сформирана съвместна работна група с представители на Държавната комисия по сигурността на информацията за промяна на Закона за защита на класифицираната информация.

При изпълнение на преките си **контролни функции по защита на класифицираната информация** в организационни единици, през 2018 г. от органи на ДАНС са извършени **168** планови и инцидентни проверки, дадени са **632** предписания за предприемането на организационно-технически мерки за подобряване на защитата на класифицираната информация. **В организационни единици - обект на пряк контрол са установени административни нарушения**, за което са издадени 12 наказателни постановления.

В качеството си на проучващ орган ДАНС е издала **10 667 разрешения за достъп** до класифицирана информация и **60 удостоверения за сигурност** на юридически лица за сключването или изпълнението на договори, свързани с достъп до класифицирана информация. **Отнети са 13 разрешения за достъп** до класифицирана информация и са **постановени 12 отказа** за издаване на разрешение за достъп до информация.

Извършени са 33 проверки на място от междуведомствени комисии и са издадени 52 сертификата за сигурност на КИС, от които 13 са издадени за определен период от време. Стартирани са 132 процедури по акредитиране на КИС, а на етап съгласуване на документацията с Органа по

¹³ Представена е само част от извършената от ДАНС дейност с цел да не се възпрепятства продължаващата работа по някои от случаите, наличието на класифицирана информация и предвид разпоредбите на чл. 198 НПК.

акредитиране на сигурността са 295 КИС. Въведени са в експлоатация 81 точки от криптографски мрежи и са извършени проверки, преди въвеждане в експлоатация на 85 точки от криптографски мрежи. Стартирани са процедури по въвеждане на 12 криптографски мрежи и са извършени 74 поекземплярни проверки на криптографски средства. Изготвени са оценки и одобрения на 1 криптографски средства и алгоритми. Открита е 1 процедура по разработка и оценка на криптографски средства и алгоритми. Произведени са 31 криптографски средства, 4 361 криптографски ключове и 318 кодови пособия и са съставени още 3 бр. кодови пособия.

ДРУГИ ВАЖНИ ДЕЙНОСТИ НА ДАНС

В качеството си на специална служба, основна задача на ДАНС е да предоставя своевременна и достоверна информация на държавното ръководство за ранно предупреждение относно процеси с потенциал за негативно въздействие върху националната сигурност, за разкриване на причинно - следствени връзки и за прогнозиране на възможности за проява на рискове и заплахи. Председателят на ДАНС участва в Консултативния съвет за национална сигурност при президента на Република България и Съвета по сигурността към Министерски съвет, на които при необходимост е предоставяна експертизата на Агенцията по теми от дневния ред.

В изпълнение на **информационната си функция** през 2018 г. от Агенцията са изготвени и предоставени на различни потребители¹⁴ приблизително **3,5 хил.** документа с информационен и аналитичен характер, които покриват всички законови направления на дейност.

Продължава работата за подобряване на качеството на разузнавателния продукт. Израз на това са получаваните чрез изградената **обратна връзка с потребителите** положителни оценки по предоставените от ДАНС материали. Заявените от потребителите информационни потребности и предоставените насоки служат за приоритизиране и планиране на задачи за информационно обезпечаване в рамките на законовите компетенции на Агенцията, което е жизненоважен елемент от разузнавателния цикъл в ДАНС.

В законовия срок е изготвен и внесен в Министерски съвет **Годишен доклад за дейността на ДАНС за 2017 г.**, който е одобрен, внесен в Народното събрание и приет с решение №9159/17.10.2018 г. През 2018 г. ДАНС участва с експертиза и при изготвянето на Годишен доклад за състоянието на националната сигурност през 2017 г. и на Актуализираната

¹⁴ Висшите органи на държавната власт, министерства, институции, звена на прокуратурата и др.

стратегия за национална сигурност на Република България, приети от Народното събрание с решения през 2018 г.

Предвид характера на голяма част от рисковете и заплахите, за техното ефективно противодействие е необходимо поддържане на ефективно **международно сътрудничество**. През 2018 г. ДАНС продължава да се утвърждава като надежден партньор в рамките на двустранното и многостранно сътрудничество и членството на Агенцията в редица международни и регионални организации и форуми на специалните служби. През 2018 г. на партньорски структури са предоставени **2 хил.** информационни единици. В **двустранен формат** е осъществен информационен обмен, съвместни оперативни проекти и срещи на ръководно и експертно ниво със съюзнически и партньорски служби за разузнаване и сигурност. Традиционни сфери на взаимен интерес за сътрудничество са по линия на противодействието на тероризма, екстремизма, незаконната миграция, финансовата сигурност, пролиферацията, чуждите разузнавателни служби, защитата на информационната сигурност.

Многостранното международно сътрудничество на ДАНС включва текущ обмен на информация и активно участие в мероприятия по линия на **НАТО, ЕС и на организациите на специалните служби**.

По линия на сътрудничеството в рамките на **НАТО** са предоставени текущи и по запитване информационни приноси, осигурено е представителство на срещи в различни формати, осъществено е контраразузнавателно осигуряване на мероприятия и учения на наша територия, координирани са мерки по обезпечаване сигурността на задграничните контингенти на Българската армия.

В рамките на **ЕС** Агенцията участва в дейността на отделни работни групи, комитети и бордове, и предоставя информационни приноси към звена за анализ на разузнавателна информация. По линия на Европол се осъществява сътрудничество в сферата на финансовата сигурност и противодействието на тероризма и екстремизма. ДАНС осъществява активно взаимодействие с Разузнавателния и ситуационен център в рамките на Европейската служба за външна дейност.

През 2018 г. са изпълнени ангажиментите на ДАНС по провеждане на **Председателството на Република България на Съвета на ЕС** (в т.ч. за обезпечаване сигурността на делегациите и събитията по време на председателството с оглед очакваното повишаване на нивото на терористична заплаха и установяване и неутрализиране на заплахи срещу потенциално уязвими обекти). Осъществени са планираните мероприятия

по линия на председателството на Контратерористичната група (СТГ), Работна група „Тероризъм“ към Съвета на ЕС (TWG), Мрежата на експертите по противодействие на прането на пари (AMON). Като част от събитията в рамките на Българското председателство на Съвета на ЕС на 21.02.2018 г. ДАНС и МВР организираха международна конференция, посветена на ефективното използване на резервационните данни за пътниците в борбата с тероризма и тежката организирана престъпност.

ДАНС осъществява **международно сътрудничество и по линия на финансово-разузнавателните служби**, свързано с участие на представители на Агенцията във форуми на Комитета MONEYVAL към Съвета на Европа, форумите на Европейската комисия, Платформата на финансово-разузнавателните служби на ЕС (FATF), Международната организация на финансово-разузнавателните служби (Egmont Group).

През 2018 г. съществен ресурс на Агенцията е насочен и към изпълнението на специфични законови задължения като:

- ❖ **финансово-разузнавателна служба**, която получава, съхранява, проучва, анализира и разкрива информация, получена при условията и реда на ЗМИП и ЗМФТ;

- ❖ **орган по осигуряване и прилагане на специални разузнавателни средства**;

- ❖ **орган по криптографска сигурност**, по линия на която през 2018 г. продължава дейността по производство на криптографски ключове, криптографски средства, кодови пособия и криптографски материали, разработка и оценка на криптографски средства и алгоритми, обучения и методически указания;

- ❖ **национален орган по акредитация на автоматизирани информационни системи/мрежи**, натоварен с издаване на сертификати за сигурност, провеждане на проверки и обучения, осъществяване на зонирание на помещения и сгради, извършване на измервания на технически средства, обработващи, съхраняващи и пренасящи класифицирана информация;

- ❖ **орган по развитието и експлоатацията на Единната защитена комуникационно-информационна система и Единната криптографска мрежа за електронни комуникации и обмен на служебна кореспонденция между структурите на държавното управление на Република България**. През 2018 г. ДАНС осигурява непрекъснатата 24-часова връзка и комуникационно-информационно обезпечаване на организационни единици в Република България и задгранични представителства. Осъществява се администриране и поддръжка на точките

към комуникационно-информационните системи за защитен обмен на европейска информация. Агенцията продължава да изпълнява ключова роля при комуникационното обезпечаване на изборния процес чрез пунктове в задграничните изборителни комисии и Централната изборителна комисия;

- ❖ оперативно сътрудничество и обмен на информация по линия на противодействието на тероризма в денонощен режим чрез базирания в Агенцията **Национален контратерористичен център** с Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Разузнаване“, Служба „Военна информация“ – Министерство на отбраната, и други компетентни държавни структури и с партньорските служби и структури, ангажирани с противодействието на тероризма във всички държави от ЕС и НАТО;

- ❖ **получаване и обработка на резервационните данни на пътниците, превозвани по въздух (PNR)** – прилагане на Директива (ЕС) 2016/681 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04.2016 г. относно използването на резервационни данни на пътниците с цел предотвратяване, разкриване, разследване и наказателно преследване на терористични и други тежки престъпления;

- ❖ координиране на дейностите по **противодействие на разпространението на оръжия за масово унищожение и поразяване** чрез **Националния координационен център по контрапролиферация**, който осъществява информационен обмен с компетентните български ведомства и съюзнически служби на други държави;

- ❖ **оперативен контрол на националния радиочестотен спектър**, включващ специфични оперативно-технически мероприятия за контрол и проверка на сигнали.

През 2018 г., с цел идентифициране и оценка на риска и осъществяване на превенция ДАНС изпълнява **значителна по обем контролна дейност**, в т.ч. по отношение на:

- ❖ мерките срещу изпирането на пари и срещу финансирането на тероризма;

- ❖ защитата на класифицираната информация;

- ❖ пребиваването на чужденци в Република България;

- ❖ експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с възможна двойна употреба;

- ❖ стратегическите обекти и дейности.

В изпълнение на контролните функции по закон през 2018 г. от органи на ДАНС са проучени общо **117 397 лица** и **1070 сделки** (*средно на*

ден се проучват 472 лица и 4 сделки). Осъществени са общо **6 362 проверки** по компетентност (средно 26 проверки на ден), като за установени нередности са издавани актове за установяване на административно нарушение, а въз основа на тях са връчени наказателни постановления и предупреждения на основание Закона за административните нарушения и наказания.

С цел гарантиране на законност и обективност при осъществяване на правомощията, и за оценка на ефективността от работата, през 2018 г. е осъществен пълният спектър от предвидения институционален контрол върху дейността на Агенцията.

По реда на парламентарния контрол от ДАНС са предоставени в законовия срок отговори по получени общо **8** материала от комисии в 44-то Народно събрание и народни представители. По покана от постоянни парламентарни комисии ръководството на Агенцията участва в техни заседания за представяне на доклади по конкретни казуси, обосновки на промени в нормативни актове и отговори по поставени въпроси.

През периода в съответствие със законите на страната е осъществяван контрол от страна на **съдебната власт и Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства**. Не са констатирани съществени проблеми, налагащи предприемане на действия от страна на ръководството. При извършения финансов одит от **Сметната палата** финансовият отчет на Агенцията е заверен без резерви. По отношение на Стратегията за управление на риска в ДАНС и Риск-регистъра на значимите рискове и Системата за финансово управление и контрол не са посочени забележки и предписания.

От страна на **съдебната власт** е осъществяван текущ контрол върху оперативно-издирвателната дейност, по отношение на законността при искането и прилагането на специални разузнавателни средства и при искане за предоставяне на данни по чл.250а от ЗЕС.

През 2018 г. са предприети действия по постъпили **829 материали от граждани, организации, държавни органи** по реда на чл.6а от ЗДАНС (част от сигналите са получени чрез пряката телефонна линия на ДАНС – **276**). След извършен анализ без движение са оставени **29** бр. (поради липса на съотнесимост с националната сигурност), а **800** материала, съдържащи първична, значима информация или искания и запитвания от държавни органи или органи на местното самоуправление, са предоставени на съответните структурни звена на ДАНС или препратени по компетентност до съответните държавни органи.

В рамките на дейността по обработка на сигнали и предложения са **приети и изслушани 100 граждани** и представители на организации.

През 2018 г. са обработени **17 заявления от субекти на правото на достъп до обществена информация.**

ПРИОРИТЕТИ ЗА 2019 Г.

Определените приоритети за работа през 2019 г. са включени в Плана за управленската дейност на Държавна агенция „Национална сигурност“, изготвен и утвърден от министър-председателя на Република България съгласно чл.7, ал.2, т.3 от Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност.

Приоритетите са изведени чрез анализ на съвкупността от фактори, процеси, явления и субекти, оказващи влияние върху средата на сигурност по направленията на противодействие на Агенцията и прогнози за развитието и поведението на елементите ѝ, и включват:

❖ Противодействие на международни терористични и екстремистки групи, и на радикализацията.

❖ Противодействие на чужди специални служби и посегателства, свързани с противоконституционна дейност и/или създаващи опасност за суверенитета, териториалната цялост на държавата и единството на нацията.

❖ Опазване на икономическата и финансова сигурност на държавата.

❖ Защита на критичната инфраструктура; противодействие на деструктивни въздействия върху комуникационните и информационни системи.

❖ Защита от миграционни процеси с рисков потенциал за националната сигурност.

❖ Опазване на класифицираната информация.

❖ Недопускане осъществяването на нерегламентирана търговия с оръжие и с изделия и технологии с двойна употреба.

❖ Противодействие на посегателства срещу Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, както и на военни контингенти зад граница.

❖ Противодействие на посегателства срещу екологичната сигурност.

❖ Осигуряване на криптографска сигурност на класифицираната информация в Република България и в дипломатическите и консулските ѝ представителства, и оперативен контрол на националния радиочестотен спектър.

Специфичен приоритет е недопускане на противоконституционни прояви и чужди деструктивни влияния при провеждането през 2019 г. на изборите за Европейски парламент и местни органи на властта.

Отчитайки възможностите за промяна в приоритетите и поява (в т.ч. инцидентна) на други рискове и заплахи, в Държавна агенция „Национална сигурност“ е създадена организация за непрекъснат мониторинг и оценка на средата за сигурност, както и за изпълнение по компетентност на политиките в сферата на сигурността.

25.03.2019 г.
София